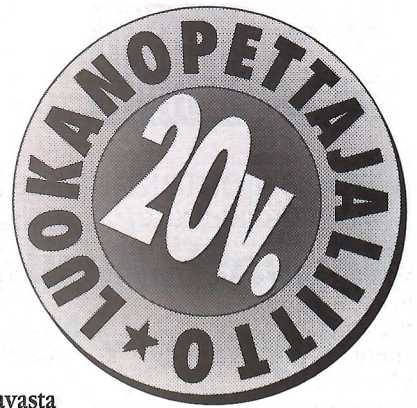

Luokanopettajaliiton alkutaipaleelta

Opettajien Ammattijärjestö OAJ syntyi loppuvuodesta 1973. Vanhempina olivat oppikoulun ja kansakoulun opettajien liitot. Oppikoulun opettajat olivat perinteisesti tottuneet toimimaan oman oppiaineliansa yhdistyksessä ja valvomaan oman ryhmänsä etuja sitä kautta. Niinpä OK:n kentässä olivat valmiina Äidinkielen opettajain liitto, Matemaattisten Aineiden Opettajien Liitto, Suomen Liikunnanopettajain Liitto jne. SOL:n puolella ei tällaisia ryhmittymiä ollut. Jäsenkuntahan oli pääosaltaan kansakoulunopettajia. Kansalaiskoulun opettajien pienen ryhmän asiat oli voitu mutkattomasti hoitaa. Joukossa olevat kotitalous-, käsityö- ja kaupallisten aineiden opettajat olivat tietysti oman aineopettajajärjestönsä jäseniä SOL:n ohella.

Työn käynnistyttyä OAJ:ssä kävi nopeasti selväksi, että myös ns. luokanopettajien eli pääasiallisesti omaa luokkaansa opettavien kansakoulunopettajien on jollakin tavoin liityttävä yhteen. Oli muodostettava luokanopettajien pedagoginen järjestö, joka selvittäisi ja panisi tarkeysjärjestykseen ne asiat, joita oli valvottava. Monet entiset SOL:n edustajat toimivat uudessa OAJ:ssa, mutta taustaryhmän tuki olisi heille avuksi. Niinpä 1.2.1975 perustettiin Peruskoulun Luokanopettajary.

Ensimmäiseen hallitukseen

Olin Helsingissä ollut mukana luokanopettajatoimintaa käynnistämässä ja ehkä siksi tulin valituksi LO:n ensimmäiseen hallitukseen. Oma työkenttäni on aina ollut suuressa koulussa oppilasmäärältään suuren luokan opettajana, mutta läänin-

kouluttajan työssäni olin jo ehtinyt tutustua pienten 2-3-opettajisten koulujen toimintaan ja ongelmiin. Näin, että käytännön arkityön ongelmamme ovat osittain erilaiset, mutta etumme ja tavoitteemme ovat yhteensovitettavissa.

Muistan, miten minutkin otettiin useampaankin varoitetaan puhutteluun: "Ei saa hajoittaa OAJ:ä.", "Ei saa ärsyttää OK:n väkeä!" jne. Mutta onneksi Peruskoulun Luokanopettajien ensimmäisessä hallituksessa oli riittävästi mukana idearikkaita, järjestöelämän kouli-mia, kauaskatseisia intomielisiä, jotka eivät pelottelusta säikähtäneet. Vieläkin Opettaja-lehden sivuja sellaillessani tunnistin yhden ja toisen 'herkkähiipiäisen', joka aikoinaan jäi tarkkailijaksi ja varoitteli, mutta asioiden vakiinnuttua oli käyttä-mässä Luokanopettajaliittoa hyödykseen ammattijärjestö-uraa luodessaan.

Työn käynnistämiseksi sai jokainen SOL:n opettajaryhmän perustama ulkojäsenjärjestö pienen osan kansakoulunopettajien aikanaan keräämästä omaisuudesta. OK: han oli tullut OAJ:öön melkein tyhjin käsin, kun taas SOL:lla oli melko mukavasti omaisuutta tallessa.

Esitekortti

Pääsin uuden luokanopettajien järjestön hallituksen työhön mukaan järjestötyössä kokeneiden Risto Vallivaaran, Liisa Laitisen ja Topi Luukkaseen asiantuntevalla opastuksella. Ensimmäisiä tehtäviämme oli laatia jäsenkeräyskampanjaa varten esitekortti. Nyt sitä lukiessani olen edelleen valmis allekirjoittamaan sen tekstin ja olen siitä ylpeä. Muistan neuvotteluni pienen nyrkkipajan omistajan kanssa taloudellisesta kartongin käytöstä, vähiten är-

syttävästä, mutta vaikuttavasta kartongin väristä, edullisimmasta painosmäärästä yms. Mutta meteliähän tuosta vihreästä, taitetusta A6-kokoisesta kartonkipalasta nousi. Peruskoulun Luokanopettajat ry esitti tavoitteen-sa:

- koota luokanopettajat yhteistoimintaan
- parantaa luokanopettajien asemaa
- kohentaa luokanopettajien ammattitaitoa
- selvittää koulualan pedagogisia kysymyksiä
- olla yhteistyössä OAJ:n ja sen ulkojäsenjärjestöjen kanssa

Nämä hyväksyttiin, mutta kun tavoitteita yksilöitiin, ensimmäisenä oli:

- luokanopettajien palkka-luokan korottaminen C 33:een (Silloin luokanopettajan palkkaluokka oli C 29).

Minäkin jouduin OAJ:n toimistossa työskentelevän entisen kansakoulunopettajan, kursitoverini puhutteluun. Aika näytti, että se ja monet muut tavoitteemme vähitellen toteutuivat.

Luokanopettajan toimenkuva

OK:n hallitus oli aikoinaan teetänyt omasta jäsenkunnastaan toimenkuvaselvityksen, noin 1 cm paksuisen monisteen. OK:n paperissa korostettiin akateemista koulutusta ja aineenhalinnan tärkeyttä. Kyseessä oli tietysti taistelu 5.-6.-luokkien kynnyskysymyksestä. Silloisista kansakoulunopettajista osa oli saanut seminaarikoulutuksen, osa ylioppilaspohjaisen korkeakoulukoulutuksen. Itse en nähnyt arvoeroa siinä, miten koulutus oli hankittu. Olin oppinut arvostamaan seminaarien antamaa perusteellista ja kaikkiin koulun toimintoihin ulottuvaa

Pirkko Kiravuo

koulutusta. Myöhemmin eri aineisiin erikoistuneiden uusi-muotoisen koulutuksen saaneiden opettajien tullessa kentälle ja kieltäytyessä opettamasta muuta kuin erikoistumisaineita, naureskelimme Liisa Laitisen kanssa, että kaikkea me osaamme 'vanhalla' kaksivuotisella korkeakoulukoulutuksella opettaa, vaikka emme itse tehdä. Minäkin opetin laulua kuutosellani pari kertaa, kunnes koulunjohtaja armahti. Luokkani tosin lauloi hyvin ja selvästi, ainakin sanat, koulun yhteisissä juhlissa.

OAJ:n hallitus nimesi kokouksessaan 4.6.1976 minut luokanopettajatoimenkuvatyöryhmän puheenjohtajaksi ja muiksi jäseniksi Liisa Laitisen, Eino Jaakkolan, Esko Salmisen, Erkki Pihlajamäen ja Risto Vallivaaran. Määräaikaan 31.10.1976 mennessä työomme valmistui. Valitettavasti olen jo vanhat paperini pääosin hävittänyt jälkipolvia siivoustyöltä säästääkseni, mutta muistaakseni tekstiä oli parikymmentä sivua ja sisällysluettelokin mahtava parisivuinen 1.2.13a-kohtineen, niin kuin silloin oli tapana kirjoittaa.

LUOKANOPETTAJALIITTO

VESO-koulutusta

Varsin pian Luokanopettajaliitto käynnisti oman VESO-koulutuksensa luokanopettajille. Luennoitsijoiksi saimme nimekkäitä koulu-, hallinto- ja tutkijahenkilöitä. Osittain samalla perusrungolla järjestimme vuosittain 4-6 isoa koulutustilaisuutta ja lisäksi muutamia paikallisia mm. pääkaupunkiseudulla. Tavoitteena oli näin 'myydä' koulutustilaisuudet kunnille, jotka säästivät omien tilaisuuksien järjestämisen vaivasta. Opettajat tulivat mielellään bussilasteittain kuuntelemaan asiaa ja tapaamaan tuttuja.

Ensimmäinen tilaisuutemme oli Pieksämäellä. Viikkoa ennen tilaisuutta Topi kertoi ilmoittautuneiden määrän olevan runsas 100. Viikon kuluessa määrä kasvoi huimaa vauhtia. Lopullinen määrä lienee ollut 300 tietämissä. Ohjelman aikataulua muutettiin moneen kertaan. Onneksi ravintolan hovimestari alaisineen oli palveluhaluinen, joustava ja ammattitaitoinen, joten koko tilaisuudesta selvittiin suurin kiitoksin. Silloin vielä luennoinkin itse, kun kaikissa kuluissa piti säästää eikä ollut varaa maksaa kaikille luennoitsijoille palkkioita. Tosin yksi pidetyimmistä luennoitsijoistamme prof. **Reijo Wilén** oli aina vaatimaton palkkiossaan, 100 mk.

Tornion koulutustilaisuuden muistan myös elävästi. Taas keran osa ilmoittautumisista tuli myöhään ja ruokailua oli porrastettava. Tilaisuuden alussa osa kuulijoista sai tiedon, mutta osa tuli pitkän matkan takia vasta luennon alettua. Kun luennoitsija lopetti, osa kuulijoista oli jo lähdössä. Silloin ei autanut muu kuin komentaa mikrofoniin tiukalla virkäänällä: "Istuka!", ja sehän teipsi. Kaikki istahtivat uudelleen hölmistyneinä, ja saatoinkin antaa ohjeet ruokailun ja näyttelyihin tutustumisen vuoroteltusta. Sekin tilaisuus onnistui.

Koulutustilaisuudet olivat tärkeä osa tunnetusitekemisohjelmaamme. Usein saimme apua paikallisilta luokanopettajayhdistyksiltä tai järjestök-

tiiveilta, mutta oli myös paikkakuntia, jonne meidän ei toivottu tulevan. Aluksi yritimme jäsenkeräystä avoimesti ottamalla yhteyttä paikallisiin OAJ:n yhdistyksiin ja lähettämällä pieniä vihreitä korttejamme jaettavaksi luokanopettajille. Vastanotto vaihteli. Minulla on tallessa kopio naapurikaupungin yhdistyksen kirjeestä, jossa on luokanopettajasihteerin allekirjoittama viesti: "Lähetys palautetaan aiheettomana."

Koulutustilaisuuksistamme tuli tietysti myös arvostelua. Eri kunnissa oli eri tavoin käytetty varoja opettajien VESO-koulutukseen, ja sen mukaan meidänkin tilaisuuksiamme arvioitiin. Ruoka oli vakioaihe; toisen ollessa tyytyväinen saadessaan istua valkoisella pöytälinalla katetun pöydän ääreen toinen haikaili parempaa jälkiruokaa ja kääretorttua kahvin kanssa. Toiset jäivät keskustelemaan tilaisuuden päätyttyä, toiset ilmoittivat jo lounastauolla jättämässään arviointilomakkeessa kielteisen arviointinsa päivän päätösluennosta. Opin paljon.

Koulutustoiminnassa mukanaolovuosina ei ollut viikonloppuisin vapaa-ajan ongelmia. Perjantaina koulupäivän jälkeen laukku mukaan ja jonnekin päin Suomea. Ensimmäiseksi käytiin koulutuspaikalla tarkistamassa, että kaikki oli aamua varten kunnossa. Illalla oli toimikunnan ja/tai jonkun työvaliokunnan kokous. Kun hallituksen jäseniä oli koolla ja matkakustannukset jo maksettu, oli tilaisuus hyödynnettävä. Niinä vuosina opin tuntemaan suuren määrän erilaisia asemia, isoja koulutus- ja majoitustiloja, mutta useimmat paikkakunnat jäivät valitettavasti vieraisiksi.

Luokanopettajaliitto sai arvostusta

Hallitukselle tuli erilaisia kirjelmia lausuntopyyntöineen. Niihin piti usein laatia lyhyessä ajassa vastaus. Onneksi hiilipaperi, ja myöhemmin monistuskone sekä postilaite olivat apunamme. Luonnos samana tai ainakin seuraavana iltana pa-

perille, aamulla postiin ja parin päivän päästä puhelinkierroksena sanamuotojen hionta ja vastaus postiin. Hallituksen yhteinen linja oli hioutunut niin samanhenkiseksi, että kirjelmien laatiminen sujui.

Usein joutuin helsinkiläisenä 'juoksutyttonä' hoitamaan erilaisia asioita, milloin kirjelmien vientiä, milloin onnittelukäyntejä. Näin säästettiin toiminnan ja puheenjohtajan kallista aikaa ja yhdistyksen varoja. Tilanne muuttui, kun yhdistys sai oman toimistonsa ja toiminnanjohtajansa Helsinkiin vuonna 1982.

Peruskoulun kehittämisohjelma

Mieluisimpana muistonani paperitöistä lienee peruskoulun kehittämisohjelman laatiminen. Istuimme yhdessä Liisa Laitisen kanssa kokoustauolla Helsingissä hotelli Vaakunan pienessä huoneessa ja kirjasimme asioita, joiden toivoimme sisältyvän tulevaisuuden kouluun. Puhuimme alkuopetuksen rauhoittamisesta perusasioiden oppimiselle, oppiaineiden 'blokitamisesta' suuremmiksi kokonaisuuksiksi, jaksottamisesta oppilaiden tarpeen, vuodenajan ja opettajan kiinnostuneisuuden mukaan. Olipa mukana sana koulukohtainen opetussuunnitelma, jonka mukaan voisi olla liukuman puitteissa eri kouluilla eri tuntimääriä opettajien taitojen ja innostuksen mukaisesti. Arvioinnista puhuimme suoritusmerkintöinä ja henkilökohtaisina keskusteluina. Lennokas pohdintamme tapahtui vuonna 1980. Nyt osa siitä on toteutumassa - muutosten toteutuminen vaatii aikansa.

Sääntöuudistus

Viimeinen suuri työni Luokanopettajaliitolle oli sääntöuudistus 1983. Yhdistys oli kasvanut, toiminta laajentunut, piti saada selkeä organisaatio. Luokanopettajaliiton hallitus nimesi työryhmän **Pirkko Kiravuo**, **Toivo Luukkanen**, **Ipo Niemi**,

Reima Perento, **Jarmo Salomaa** ja **Ritva Wilander** selvittämään

- vastaavatko nykyiset liiton ja piirin säännöt toiminnan tarpeita,

- onko edustuksellisuus tarpeen,

- miten edustuksellisuus voitaisiin toteuttaa,

- ovatko hallituksen toimiaika ja kokoonpano soveliaat.

Tämä työ edellytti tarkkaa perehtymistä yhdistyslainsäädäntöön, eri järjestöjen sääntöjen vertailua, lukuisia neuvotteluja yhdistysrekisterin juristin kanssa, erilaisten aikataulujen pohdimista, mutta kaikki oli mielenkiintoista. Taas opin paljon. Tärkein oppi lienee se, että varsinaisiin sääntöihin kirjataan vain se, mikä on olennaisen tärkeää, mutta jokaisen oikeusturvan kannalta välttämätöntä. Yksityiskohdat ja käytänteet on kätevästi merkitä erilaisiin ohjesääntöihin, jotka vahvistetaan vuosikokouksessa, ovat voimassa toistaiseksi ja velvoittavat hallitusta sen toiminnassa.

Vähitellen toimikunnan jäsenet löysivät yhteisesti hyväksyttävän linjan. Työn myötä järjestöaktiiveille kerrottiin tulevasta muutosehdotuksesta, siitä kirjoitettiin omassa lehdessä - aikaa annettiin sopeutua muutokseen. Mukana oli yhdistysrekisterin edellyttämä järjestelytrikkikin. Yhdistyksen nimi haluttiin säilyttää samana. Siksi kokouspäivänä aamupäivällä kolme paikallisyhdistystä perusti uuden Luokanopettajaliiton ja iltapäivällä vanha lopetettiin, jolloin nimi vapautui. Sama tehtiin myöhemmin yhdistysrekisterissä, mutta päinvastaisessa järjestyksessä: vanha lakkautettiin - nimi vapautui, uusi perustettiin - otti saman nimen.

Siirryin 1986 luokanopettajan tehtävistä 729 oppilaan koulun rehtoriksi ja jätin järjestötehtävät. Olen kiitollinen Luokanopettajaliitolle siitä, että sain omalta osaltani olla mukana kehittämässä Suomen koululaitosta ja luokanopettajan työtä. Muistelen haikaudella yhteistyökumppaneitani **Risto Vallivaaraa**, **Toivo Luukkasta** ja **Liisa Laitista** sekä lukuisaa joukkoa muita. □